

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

98. An sine ieiunii fractione licitum sit sumere interdiu partum cibi, ne potus noceat? Et an hoc est intelligendum toties, quoties, dummodo id non faciat in fraudem ieiunii, sed ne potus noceat? Ex ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

atque ad id nec frangere ieiunium Ecclesiasticum, per quod solus cibus nutritivus prohibetur; non secus ac non frangitur, si fumeretur, & transglutiretur lignum, papyrus, palca, terra, & quid simile. Quare vna non potest frangere ieiunium, ratione corticis, aut vinaccorum.

4. Sed neque ratione succi frangit ieiunium; quia succus in sua substantia est vinum, & habet rationem potus, & proinde expressus ex materia apta, ut consecrari possit in Sacrificio Missæ; unde quia exprimitur, de acinis; quando vna dentibus conteritur, in ipso ore acquirit rationem potabilis, atque ad id transmittitur ad stomachum per modum potus. Et sicut mustum non frangit ieiunium, quia est potus; ita nec etiam talis succus, quia reuera est mustum. [Hæc Pasqualigus.

5. Sed novissimè contra illum insurgit Pellizzarius sic asserens: in *Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 8.* Monco hic obiter, Pasqualigum decit. 1. 3. 5. de ieiunio, docere, mala Massilica, vulgò, *Limoni*, & mala Medica vulgò, *Aranci*, posse in die ieiunij absque peccato sumi à ieiunant; ad sedandam sitim quoties libuerit idque procedere de aliis similibus fructibus, qualis, verbi gratia est vna. Probat; quia supradicta, esto, videantur habere rationem cibi, dum tamen dentibus conteruntur, resoluntur in potum, sicque per modum potus in stomachum transmittuntur. Verùm mihi non probatur hæc doctrina: tum, quia est omninò singularis, & relaxativa Ecclesiastici ieiunij; & alioqui rarò benè loquitur, qui contra omnes loquitur: tum, quia dicti fructus sumi possunt per modum cibi, & per modum potus, multumque refert, sub qua ratione sumantur: siquidem sumpti per modum cibi, frangunt ieiunium; non item, si per modum potus: sumuntur autem per modum cibi, quando sumuntur non expressi, & paulatim dentibus conteruntur; per modum verò potus, quando expressi in vase aliquo epotantur.] Ita Pellizzarius, cui libenter adharco.

6. Et quidem res morales, moraliter, & non metaphysicè tractandæ sunt. Vide si quis in mensa dentibus vnam premeret, & vinacea eiceret, vt multi faciunt, deglutendo tantum succum ab illis elicatum, utique iste ab omnibus diceretur vnam comedere: ergo à fortiori dicendum est in nostro casu, vnam comedere, qui & succum, & vinacea deglutit; ergo frangit ieiunium. Deinde, si quis vinacea vuarum in torculari pressa fumeret in magna quantitate, quis diceret, eum illas comedendo non frangere ieiunium? Ergo, quanto magis in casu nostro dicendum est, illum comedere, & frangere ieiunium, qui succum simul, & vinacea dentibus pressa deglutit? Insuper vinacea vuarum dentibus pressa, semper aliquid succi imbibitum retinet; ergo, cum illa deglutuntur, dicendum est sumi per modum cibi, & alimentum præbere: ergo frangunt ieiunium. Adde, quod si opinio affirmatiua esset admitenda, quis ad fatigatam possit sine peccato mortali, & fractione ieiunij, comedere Pyra, Persica, poma, malogranata, vnam, & similia cortices tantum expuendo, sed succum deglutendo; sed hoc dicere videtur absurdum: ergo.

7. Relinquendo itaque abstrictiones metaphysicas, quæ in rebus moralibus tractandis, respiciendæ sunt; assero constanter, sumentem vnam in quantitate notabili frangere ieiunium: nam, qui comedit aliquem cibum in quantitate notabili in die ieiunij, frangit ieiunium: sed qui sumit vnam in die ieiunij, dicitur verè comedere cibum; ergo, si sumit vnam in quantitate notabili, reus erit fractionis ieiunij. Minor huius argumenti in qua est difficultas, communiter à Doctõribus firmatur, & inter illos agmen ducit sapientissimus Pater Ioan. Dicaillus ex præstantissima Socie-

tate IESV Theologus de *Sacrament. tom. 1. tract. 4. disp. 2. dub. 5. num. 86.* vbi docet, quòd vna, & quicquid in ea est, cibus est, & moraliter habetur cibus. Et *num. 91. & 92.* ait multum in vna esse per modum cibi, ad id vt frangeret ieiunium, & conferretur manducare, qui vna comederet. Ita ille, qui, vt vides, in terminis terminantibus casum nostrum determinat. Idem con- sumat Corneus in 3. parte: D. Thome, tom. 1. tract. 4. quest. 74. art. 5. vbi docet quòd liquor non includitur intra ipsa grana vuarum per modum potus, sed potus per modum cibi; unde non dicitur bibi, sed manducari, & non habet statum, & modum; potus, sed potus materiam cibi, cum reuera simul vt reliqua manducatur. Hæc Corneus. Idem docet Præpositus in 2. p. quest. 74. art. 5. n. 44. vbi sic ait: [Quamvis vinum ex vuis maturis confici possit ipsa, tamen non sunt vinum, sed sunt cibus, etiamsi pellicula detrahatur; unde, ne quidem ea detracta, valide possunt consecrari.] Caspensis in *Cur. Theol. tom. 1. tract. 22. disp. 1. sect. 3. num. 18.* Mustum (asserit) intra vnam esse verè cibus, & manducari cum tota vna substantia. Auctori de *Sacr. Euchar. quest. 2. sect. 5. Vna* (ait) proprie manducamus, nec rectè de vna diceretur hic potus, sed rectè dicitur hic cibus. Et tandem Coninch de *Sacr. 9. 74. art. 5. n. 12.* sic asserit: [Vna verè nec fuit vinum, nec materia potabilis; sed potus sunt cibus; nec enim dicitur bibi, sed comedi, sicut pomum non est sicut, nec potus sed cibus.] Vide etiam Reginald. tom. 1. lib. 29. cap. 2. n. 24. Vasquez in 3. part. tom. 3. disp. 175. cap. 2. num. 4. Suarez tom. 1. disp. 45. sect. 1. Hurtadum de *Sacrament. disp. 11. difficult. 9.* Lessium in 3. part. quest. 74. art. 5. num. 24. Palaum tom. 4. tract. 21. punct. 5. num. 7. Opatauium de *Sacrament. tract. de Euchar. disput. 2. quest. 3. punct. 30.* & alios communiter. Quod confirmatur: nam vt obseruat Ludouicus de S. Iuan. in *Summa de Sacrament. Euchar. quest. 1. art. 10. difficult. 3.* [Vna sumpta in quacumque magna quantitate nunquam inebriat. Ergo verè cibus dicenda non est. Et idè rectè Doctores annumerantes cibos, quibus licitum est per consuetudinem vesci in collatione ferotima ieiunij, inter illos apponunt vnam.] Poterat itaque ex his omnibus, nosser Pater Pasqualigus, sententiam, quam improbauimus, tanquam probabilem non proponere, licet id effecisse reor ad ostendendum tantum ingenij sui acumen; non, quia reuera illam probabilem existimauerit: & idè rectè postea hanc suam opinionem, vniuersis doctis reliquit maturandam: sed pones me semper accubata erit, & idè in praxi nunquam proliis deducendam esse puto.

8. Verùm, quia hic sermo incidit de ieiunio, apponam opinionem Patris Leandri à Murcia in cap. 2. super cap. 3. *Regule D. Francisci. §. 2. num. 38.* vbi sic ait: * [Aunque alguno tenga pan, legumbres, y frutas para comer no tiene suficientes manjares para hazer vna comida entera, y cumplida, segun la forma del ayuno ecclesiastico. Esta sentençia la tienen Angles de *Floribus, materia de ieiunio, prima parte, fol. 404.* in *Floribus, materia de ieiunio, prima parte, fol. 404.* otros doctos modernos, à quien cita, y sigue el dicho Tomas Sanchez vbi supra, dub. 15. num. 3. y conuicia porque los dichos manjares solos son de poca sustancia, y de los que los Doctores señalan para hazer collacion luego non son suficientes para hazer comida.] Ita ille.

RESOL. XCVIII.

An sine ieiunij fractione licitum sit sumere interdium per cibum potus nocet?

Et an hoc est intelligendum toties quoties, dummodo id non faciat in fraudem ieiunij, sed ne potus nocet? Ex p. 1.

ur. 9. Ref. 24.

§. 1. Respon-

Respondet affirmatiue; veluti exigua portio ralicuius electuarij, quinque, vel sex amygdalas saccharo confectas, vel quid simile. Ita Villalobos in sum. tom. 1. tract. 13. diff. 8. num. 14. & Homobon. de exam. Eccl. p. 2. tract. 8. cap. 7. quest. 20. Reginald in praxi, tom. 1. lib. 4. c. 12. dub. 4. n. 17. qui citat Syluest. Armillam.

1. Sed hanc sententiam limitat Azorius p. 1. lib. 7. cap. 10. quest. 7. dummodo non sit panis, herba, arboris fructus; sed exigua medicamenti portio, siue frustum. At fallitur vir doctus, iudicio Layman in Theol. mor. lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 7. & Fagundez de Præcept. Eccl. Præcept. 4. lib. 1. cap. 1. num. 20. quia ista etiam per modum medicina sumi possunt, ne potus noceat: etiam si quædam videntur sentire Emmanuel Sa verb. licet. non. 8. vbi sine vlla limitatione sic asserit: [Ieiunium non violat potus aquæ, aut vini; neque etiam, si quid edatur, ne potus noceat. Vide Moltesium in summa, tom. 1. tract. 10. cap. 5. num. 23. & Philarchum de offic. Sacerdot. tom. 1. p. 2. lib. 3. cap. 25. & hoc est intelligendum toties, quoties biberit; dummodo id non fiat in fraudem ieiunij. sed ne potus noceat: & ita docet Fagundez Præcept. 4. vbi supra, lib. 1. cap. 4. n. 15. cum aliis.

RESOL. XCIX.

An qui ne inurbanus videatur sumendo modicum cibi ab amico rogatus, peccet falsem venialiter? Ex part. 1. tract. 9. Ref. 29.

1. Affirmatiue respondet Caiet. in 2. 2. quest. 147. art. 3. Syluest. verb. Ieiun. quest. 4. Nauarrus in Men. cap. 21. num. 13. Paludanus in 4. dist. 15. quest. 4. art. 1. & ibidem Riccardus quest. 3. art. 4. D Antoninus p. 2. tit. 6. cap. 2. §. 6. Et ex Neotericis tenet etiam hanc sententiam Ioan. de la Cruz in director. confc. part. 1. præcept. art. 4. dub. 1. concl. 1. Villalob. in summa tom. 1. tract. 2. diff. 6. num. 4. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 9. q. 1. & ante illos Hieron. Llamas in sum. part. 3. c. 5. §. 2. qui acriter inuehitur in contrarium sentientes: & idem ait: [Quod quis ab amicis rogatus possit comedere, etiam ieiunans, licentia est Fratris Bartholomæi de Medina: sed non nostra neque doctissimorum virorum, in d. neque Ecclesiæ, in totum fraudatiua ieiunij: inter Christianos enim rogatus, vt comedat, si respondeat: Ieiuno hodie, neque inurbanus est, neque amplius rogatur ab aliquo, neque in minimo amicitia deperditur: & scio experientia, ex hac Medina licentia multos toto die cum ieiunij irrisione ambulare de domo in domum, vt inuidentur.] Ita Llamas.

2. Sed non bene loquitur hic Author, licet Vir doctus, contra Medinam; nam eius sententiam puto probabilissimam, quam docet in sum. lib. 1. cap. 14. §. 10. de nouissimè tenet Petrus de Cenedo in quest. canon. quest. 41. n. 7. & etiam post illum ex Societate P. Fagundez Præcept. 4. lib. 1. c. 4. num. 15. qui notat immeritò Llamas carpere Medina, cum asserat, ex eius licentia multos tota die cum ieiunij irrisione diuersuros de domo in domum, vt ab amicis inuidentur. At, quis non videt, hanc consequentiam indignam esse Viro Theologo? Medinam ita ait: [Però, si rogandole vn amigo de despues de hauey hecho colacion, toma vn bocado para beuer por via de amistad, no es peccado alguno.] Vbi nec pluries hoc fieri posse asserit; nec quod vtatur hac cautela, vt ipse amicos quaereret, qui ipsum inuiderent. Et idem sententiam Medina Fagundez, vbi supra, num. 3. etiam de culpa veniali excusat propter quantam vrbaniatorem. Vnde hoc etiam docuit Filliuc. tom. 1. tract. 27. p. 2. c. 2. n. 41. Sed circa præsentem questionem vide etiam Emmanuel Sa verb. Ieiunium, num. 8. Vegam Tom. IV.

in sum. tom. 1. cap. 14. cas. 2. & Ledefinam in sum. tom. 2. tract. 27. c. 2. dub. 3.

RESOL. C.

An in die ieiunij bibere vinum ad sustentationem, & famem sedandam sit illicitum? Et præsertim ante prandium an violet ieiunium? Ex p. 1. tr. 9. Refol. 23.

1. Negatiuam sententiam ex neotericis mordicus sustentat Reginald in praxi, tom. 1. lib. 4. c. 13. sect. 1. num. 153. qui citat ex eademmet Societate Azorium p. 1. lib. 7. c. 10. q. 4. in fin. & ex veteribus id docuerat Riccard in 4. dist. 15. art. 9. 7. Antoninus p. 2. tit. 6. cap. 2. §. 9. Rosel. verb. Ieiunium, n. 5. & tandem hanc sententiam docuit Vir doctus Medina Complutens. C. de ieiun. q. 11. quid fateor esse probabilem.

2. Sed contrariam probabiliorē esse iudico, quam docet Vegha in sum. tom. 1. c. 14. cas. 2. Homobonus de Bonis in exam. Eccl. p. 2. tract. 8. c. 7. quest. 20. Filliucius tom. 2. tr. 27. p. 2. q. 10. n. 24. Molf. sius in summa, tom. 1. tract. 10. cap. 3. num. 25. lib. 4. cap. 2. dub. 11. num. 10. vbi sic ait: Potus ordinatur potius ad cibi per corpus distributionem, & sanguinis refrigerium, quam vt per se corpus alat: quod si interdum alat, id per accidens est, & non tantum alit, quantum cibis. Vnde Ecclesia eius rationem habuit: quare, etiam si quis eo sine vratur, etiam immoderate, non violabit præceptum Ecclesiæ de ieiunio, etsi contra temperantiam peccet. Ita ille, & nouissime Fagundez de Præcept. Ecclesia, tract. 4. lib. 1. cap. 3. num. 19. asserit, in more, & consuetudine positum esse vinum non violare ieiunium, etsi ad famem sedandam sumatur: semper enim sumitur per modum potus.

3. Ex his apparet, quàm parum Confessarios mouere debeat sententia Alex. de Ales p. 4. memb. 8. art. 1. §. 1. asserentis, vini potionem, præsertim ante prandium, ieiunium violare: nam est contra communem Theologorum sententiam. Vide Villalob. in sum. tom. 1. tr. 23. diff. 8. num. 14. Homobonum de exam. Eccl. p. 2. tract. 8. cap. 7. quest. 20. Ledefin. in sum. tom. 2. tract. 17. c. 2. dub. 4. & alios.

RESOL. CI.

An licitum sit sequi vnum horologium quoad ieiunium Ecclesiasticum, & alterum quoad ieiunium naturale? Et hoc intelligitur in ipsamet media nocte. Ex p. 10. tr. 15. & Milc. 5. Ref. 29.

1. Vt verbi gratia. Si hodie sit dies ieiunij possit quis audita hora duodecima vnius horologij cenare, comedere carnes, quas die sequenti licitè comedere potest, & postea audita hora duodecima alterius horologij possit sequi hoc secundum horologium & iuxta illud incipere ex tunc ieiunium naturale, & die sequenti communicare? Et negatiuam sententiam firmat Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo de Euchar. d. 15. sect. 2. quem postea sequitur Leandrus de Sacram. tom. 2. tract. 7. diff. 5. quest. 6. ex rationibus adductis à Lugo.

2. Dicendum est itaque non posse Sacerdotem amplecti vnum horologium ad soluendum ieiunium Ecclesiasticum præcedentis diei, & alterum postea ad inchoandum ieiunium naturale, quod requiritur ad celebrandum die sequente, sed debere sequi idem horologium pro vtroque præcepto. Nam licet præcepta sint diuersa, & singulis præceptis

Y 3 scorsim